

Un líder religiós 'nakhtxio' crida a la guerra. A la primera meitat del XIX els txetxens foren els capdavanters de la guerra independentista del Caucas, menada per l'imam Xamil, que dirigí la "guerra santa" contra els russos entre 1834 i 1859.

Els txetxens i els russos

La invasió russa de Txetxènia continua el seu curs implacable, però la rendició no és una opció contemplada per aquest poble caucàsic. Els precedents històrics del conflicte no donen peu al dubte.

Cada cop que anomenem *txetxens* els habitants de *Txetxènia* sembla com si els desnaturalitzéssim una mica, perquè aquest és el nom que els atribuïren els russos. El nom autòcton és el de *nakhtxuo* per a la llengua, i *nakhtxio* per al poble que la parla. El nom que, ara, es fa famós pertot arreu prové d'una sola localitat de la regió, *Cecen*, que els russos feren extensible a totes les tribus *nakhtxio*. Els russos mateixos anomenaren *ingúixos* una de les tribus que formaven aquest conjunt. Plegats, componen la branca oriental de la família de les llengües caucàsiques. És més, en realitat, els russos anomenen el país *Txetxènia*, de manera que —segons que sembla— la forma adoptada per la nostra llengua deu venir del francès, *Tchéchénie*, perquè els anglesos, per exemple, escriuen *Chechnya*.

El nom *ingúix* prové del d'un poblet, o *aul*, fundat al peu del Caucas: Angúix (Angús), La utilització genèrica d'aquest terme fou, de primer, pròpia dels kabards, i després, dels russos,

per a designar les tribus que feien vida nòmada al voltant de l'*aul*. La més important d'aquestes tribus era la dels *galgai*, d'on ve el nom autòcton del conjunt d'aquesta part de l'ètnia.

Com sol passar amb totes les llengües, el txetxè té diversos dialectes que són, a més de la parla pròpiament dita, l'*itumkala*, el *txeberlot*, el *galantxog*, l'*akka*, el *melkhin*, el *kistin* i, és clar, l'*ingúix*. Usat a les escoles, en telecomunicació i a les publicacions, l'*akka* és útil com a principal dialecte de transició cap a l'*ingúix*. I és que els russos, seguint la seva política de divisió i esmicolament de les nacionalitats, també promogueren el dialecte *ingúix* al rang de llengua literària.

Segons les últimes estimacions, unes 900.000 persones parlen el txetxè, i unes 200.000, l'*ingúix*, que fan un total d'1.100.000.

De l'àrab al ciríl·lic, passant pel llatí. Des del principi, la gran preocupació del Govern comunista de Moscou va ser de dificultar que els musulmans sota domini soviètic po-

guessin establir, o mantenir, contactes amb els altres països orientals que feien servir o coneixien l'escriptura àràbiga, la del llibre sagrat musulmà. Totes les escoles primàries i els instituts foren clausurats i reemplaçats per escoles del partit, on –evidentment– la instrucció era en rus. A més, dedicaren diversos anys a preparar una “revolució alfabètica”, que llavors consistia en la introducció de l'alfabet llatí. Uns congressos dedicats a aconseguir-ho, amb l'acord de les poblacions interessades, no obtingueren aquest canvi general. Però els russos tenien el determini d'abolir l'escriptura àràbiga: en un tercer congrés, efectuat a Kazan, els representants del partit comunista declararen taxativament que posar objeccions contràries a la llatinització era igual que anar contra

El president Dzhokhar Dudàev ha aconseguit suport d'altres pobles caucàsics i fins i tot de l'oposició. El Govern rus considera que la independència de Txetxènia, declarada per part de Dudàev, és “il·legítima”.

el partit, amb les seves conseqüències fatals. Després d'aquella advertència, l'alfabet llatí fou adoptat “voluntàriament” per totes les zones musulmanes sota domini soviètic. Durant els set anys que l'utilitzaren, entre final de la dècada del 1920 i començament de la del 1930, l'alfabet llatí fou reemplaçat pel ciríl·lic dels russos, que és el que han hagut de tenir fins ara, tal com els espectadors de televisió han pogut comprovar novellament, amb les pancartes dels txetxens protestant contra la invasió russa.

Una lluita centenària. Als russos, els costà la conquesta de les terres dels txetxens, i l'aconseguien a través de lluites contínues i de la implantació de diverses fortaleses, sobretot durant el segle XVIII. A la primera meitat del segle XIX els txetxens foren els capdavanters de la guerra de la independència del Caucas, menada per l'imam Xamil, que dirigí la “guerra santa” contra els russos entre 1834 i 1859. Una trentena d'anys abans, el general rus Iermòlov havia edificat al país una fortalesa que l'havia d'ajudar a sotmetre'l més fàcilment. Li posà el nom de *Grozni*, que vol dir “amenaçador” i “formidable”. El nom tenia un significat més profund que no podria semblar a cop d'ull, perquè simbolitzava tot un programa d'actuació per part dels russos.

Fou el terrible pes mort de la capital de predomini rus allò que privà la formació d'una autonomia txetxena autèntica i que finalment portà la ruïna del poble txetxè. La quasi liquidació d'aquest poble probablement mai no s'hauria produït si la ciutat més gran del seu país no s'hagués convertit en un centre petroler, fins i tot en un dels centres petrolers més importants del l'URSS.

Aquesta ciutat del petroli sortí de la petita fortalesa de Grozni. Encara que, aquells pous de petroli, ja havien estat descoberts tan aviat com al 1833, de fet no foren explotats tot al llarg del segle XIX. Tanmateix, al 1912 ja fornien l'11,5% de tot el petroli de l'imperi rus. Del 1913 al 1917, la xifra havia arribat al 16,7%, i en els quatre anys següents arribà a prop d'un 25%. És clar que al 1937, amb el desenvolupament a tots els territoris de domini rus, la proporció del petroli txetxè havia caigut fins a només un 9,25%; però en termes de xifres absolutes aquesta producció representava un increment del 234% en relació amb la d'abans de la Primera Guerra Mundial. El desenvolupament de Grozni com a centre petroler provocà un increment enorme de la població. Al 1890, la localitat no tenia pas més de 6.000 habitants. Al 1913, arribava als 34.000 habitants, que foren 97.000 al 1916 i 172.500 al 1939. Potser ni caldria dir que els txetxens i els ingúixos, poble de pastors i de pagesos, no podien participar gaire en el crei-

xement de la ciutat que anomenaven, gairebé irònicament, la “capital de la República Socialista Soviètica Autònoma dels Txetxens-ingúixos”.

Entre els treballadors del petroli de Grozni mai no hi hagué probablement més d'una desena part d'autòctons; al 1936 la proporció era d'un 9,7%.

Típicament, i a diferència de tantes ciutats de la Unió Soviètica, Grozni mai no canvià de nom sota el règim dels comunistes, tot i la història imperialista que la denominació implicava. De fet, com dèiem, fou la societat soviètica del petroli de Grozni la que provocà la ruïna del poble txetxè, i no pas la petita fortalesa fundada per Iermòlov per escampar el terror entre els pagesos del país. La lluita començada pels servidors de la Rússia tsarista fou acabada pels funcionaris de la policia comunista russa, que asseguraren, finalment, el predomini rus damunt les muntanyes septentrionals del Caucas, expulsant-ne els txetxens amb les seves possessions migrades.

El fracàs de les autonomies. Els txetxens i els ingúixos constituïren per separat unes regions autònomes (el 30 de novembre del 1922, per als txetxens; el 7 de juliol del 1924 per als ingúixos) i foren reunits per Stalin en una sola “república autònoma” dels “txetxens-ingúixos” el 5 de desembre del 1936. Aquesta república deixà d'existir al 1944, quan Stalin decidí de castigar-los per “col·laboració” amb els alemanys. Foren deportats i “reinstal·lats” a l'Àsia central. Al 1957, amb la mica de canvis lents efectuats després de la mort de Stalin, l'ordre fou canviada i alguns dels deportats pogueren tornar a casa. Al 1939 eren prop d'1.100.000; a partir del 1957, a uns 232.000, els fou permès de tornar al territori ancestral.

Gairebé fins al moment de suprimir-los com a unitat ètnica, la propaganda s'havia aprofitat força dels txetxens per tal d'impressionar l'opinió pública estrangera amb la suposada política soviètica de les nacionalitats. És més, un any després d'haver començat la Segona Guerra Mundial, els txetxens encara eren considerats un “poble bo”. L'agost del 1942, els comunistes deien oficialment que els txetxens havien exercit un paper predominant en una “gran reunió antifeixista” efectuada a la ciutat d'Ordjonikidzé, on uns 3.000 muntanyencs prometeren “devoció sense límits a la nostra pàtria estimada” (la Unió Soviètica, és clar) “i al gran poble rus”. D'una manera potser paradoxal, els txetxens i els ingúixos continuaren servint les finalitats de la propaganda soviètica fins i tot després de la seva desaparició com a entitats polítiques. La deportació dels txetxens de la seva pàtria facilità que el règim soviètic tornés a escriure la història del Caucas septentrional.

La mobilització a Grozni, i en general a tota Txetxènia, contra les amenaces de Rússia ha incorporat un bon nombre de voluntaris. Als russos, els costà la conquesta de les terres dels txetxens, i l'aconseguiren a través de lluites contínues i de la implantació de diverses fortaleses, sobretot durant el segle XVIII.

Aquesta nova història consistí a retreure als txetxens-ingúixos tots els actes de resistència antisoviètica comesos a la regió del Caucas durant els anys posteriors a l'anomenada Revolució d'Octubre (fou al novembre, com sabem). Una declaració del comitè central del partit comunista de tota l'URSS precisà, fins i tot, aquesta interpretació nova de la història del Caucas. Es referia a una òpera, estrenada després de la guerra i titulada *La gran amistat*, el llibret de la qual no havia tingut en compte la reorientació oficial, en allò que es referia a la història del Caucas. La declaració del comitè central, datada del 10 de febrer de 1948, deia: “El tema de l'òpera és històricament fals i artificial. Pretén representar la lluita menada per l'establiment del règim soviètic i de l'amistat entre els pobles del Caucas septentrional durant els anys 1918-1920. Aquesta òpera fa la impressió falsa que uns pobles del Caucas, com ara els georgians i els ossetins, havien estat hostils llavors al poble rus. Això és històricament fals, perquè foren els txetxens i els ingúixos els qui durant aquest període demostraren ser l'obstacle per a la conclusió d'una amistat entre els pobles del Caucas septentrional”.

Podem demanar-nos si el col·laboracionisme imputat oficialment als txetxens i, en particular, l'ajuda que havien donat als invasors alemanys, haurien estat una raó prou forta per a exterminar-los com a comunitat organitzada, si el petroli de Grozni no hagués existit. Per tal de protegir contra tota mena de riscos els pous de petroli de Grozni, les autoritats comunistes russes desplaçaren els txetxens del rerepaís de Grozni i transformaren la RSSA dels Txetxens-ingúixos en una mera província, la de Grozni. En aquest sentit, Grozni només és un exemple més del perill que, per a un poble petit, representa l'existència de pous de petroli dins el seu territori.

Jordi Ventura